

Exegeza Vechiului Testament

Douglas Stuart

Exegeza
Vechiului Testament

Traducere de Emanuel Conțac

Copyright © 1980 Westminster Press; ©1984, 2001, 2009 Douglas Stuart
Ediția originală a cărții a fost publicată sub titlul *Old Testament Exegesis. A Handbook for Students and Pastors*, de Douglas Stuart.

Această ediție a fost publicată cu permisiunea Westminster John Knox Press, Louisville, Kentucky.

Toate drepturile rezervate.

Toate drepturile asupra ediției în limba română aparțin editurii Casa Cărții. Orice reproducere sau selecție de texte din această carte este permisă doar cu aprobarea în scris a editurii Casa Cărții, Oradea.

Toate citatele din Biblie, cu excepție locurilor precizate, sunt din Versiunea Dumitru Cornilescu 1923-24.

Exegeza Vechiului Testament

de Douglas Stuart

Copyright © 2022 Casa Cărții

OP 2, CP 30,

410670, Oradea

Tel./Fax: 0359 800 333; 0728 874 975; 0259 469 057

E-mail: info@ecasacartii.ro

www.ecasacartii.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
STUART, DOUGLAS

Exegeza Vechiului Testament / Douglas Stuart ;
trad. de Emanuel Coțac. - Oradea : Casa Cărții, 2022

Index

ISBN 978-606-732-217-0

I. Coțac, Emanuel (trad.)

2

Traducerea: Emanuel Coțac

Corectura: Daniel Fărcaș

Tehnoredactarea: Timeia Pop

Coperta: Marius Bonce

Tiparul executat la Alföldi Nyomda Zrt., Debrecen, Ungaria.

Lui

*Gayle, Joanna, Eliza, Eden, Missy,
Hannah, Maria, Delia și Jon*

Cuprins

Abrevieri	9
Prefață	11
Structura analitică a cuprinsului	15
Introducere	23
I. Ghid pentru o exegeză completă	27
II. Exegeza și textul original	57
III. Scurt ghid pentru exegeza prealabilă predicii	91
IV. Resurse și instrumente necesare în exegeză	113
Glosar de termeni exegetici pentru VT	195
Cele mai frecvente erori hermeneutice	201
Indice de autori	205
Indice de referințe biblice	211

Abrevieri

- BH3* *Biblia Hebraica*, ed. a 3-a, Württembergische Bibelanstalt, Stuttgart, 1937
- BHS* *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, Deutsche Bibelstiftung, Stuttgart, 1977
- CAD* *The Assyrian Dictionary of the Oriental Institute of the University of Chicago*, ed. I. J. Gelb *et al.*, Oriental Institute, Chicago, 1956–
- LXX* Septuaginta
- TM* Textul Masoretic
- NT* Noul Testament
- VT* Vechiul Testament
- TDNT* *Theological Dictionary of the New Testament*, ed. Gerhard Kittel și Gerhard Friedrich, trad. G. W. Bromiley, 10 vol., Wm. B. Eerdmans, Grand Rapids, 1964–76
- TDOT* *Theological Dictionary of the Old Testament*, ed. G. J. Botterweck, Helmer Ringgren și Heinz-Josef Fabry, trad. J.T. Willis, G.W. Bromiley și D.E. Green, 15 volume, Wm. B. Eerdmans, Grand Rapids, 1974–2006
- TWOT* *Theological Wordbook of the Old Testament*, ed. R.L. Harris, G.L. Archer Jr. și B.K. Waltke, 2 volume, Moody Press, Chicago, 1980

- IDB* *Interpreter's Dictionary of the Bible*, ed. G.A. Buttrick,
4 volume, Abingdon, Nashville, 1962
- ISBE* *International Standard Bible Encyclopedia*, ed. G.W. Bromiley,
4 volume, Wm. B. Eerdmans, Grand Rapids, 1979–88
- JSOTSup* *Journal for the Study of the Old Testament Supplements*

Prefață

A cei câțiva studenți și pastori care stăpânesc mai multe limbi vechi și moderne, care citesc cu regularitate literatura de specialitate și care au dobândit deja încredere în propriile deprinderi exegetice cu siguranță că nu au nevoie de acest manual. El a fost scris pentru cei care nu pot citi un psalm în ebraică la prima vedere, care nu sunt siguri ce înseamnă *Vetus Testamentum* și la ce se referă (cuvintele înseamnă „Vechiul Testament“, în latină, și reprezintă numele unei importante reviste de teologie). Manualul se adresează, așadar, celor care nu au nici cea mai vagă idee despre ce este un *homoioteleuton*¹ (termenul înseamnă „final similar“ și este un factor de care trebuie să se țină seama în elucidarea anumitor probleme textuale). El vizează vasta majoritate a studenților de la seminar și a pastorilor și rezultă din convingerea că nici cei mai inteligenți oameni nu pot înțelege proceduri și concepte care nu le sunt explicate cumva și că nu este nicio rușine în a căuta aceste explicații, în ciuda faptului că cei mai mulți profesori de seminar nu se grăbesc să le ofere. Exegeza VT se caracterizează prin proceduri și concepte normative, iar acestea pot fi predate oricui este dispus să le învețe. Este dureros că atât de puțini studenți de seminar se simt cu

---

¹ *homoioteleuton* – „final similar“ a două cuvinte sau rânduri învecinate, care a pricinuit, uneori, erori de copiere (n. trad.).

adevărat în stare să întreprindă exegeza unui text din VT – iar cei mai mulți pastori, după toate aparențele, nici nu se obosesc să mai încerce.

Mi-am propus, așadar, să alcătuiesc un ghid etapizat pentru exegeza VT, evitând tehnicismul în favoarea simplității, dar fără a cădea în simplism, în așa fel încât el să explice nu doar procedurile, ci și scopurile exegezei și să slujească drept manual de referință atunci când studentul sau pastorul efectuează exegeza propriu-zisă.

Abordarea mea exegetică pleacă de la câteva tendințe personale conștiente, pentru care nu consider că este necesar să ofer justificări. Cea mai controversată este, probabil, insistența mea asupra ideii că exegeza ar trebui să includă linii directoare pentru aplicațiile extrase din pasajul studiat. Exegeza constituie un demers prin excelență teologic, iar o teologie care nu-și găsește aplicații în viețile celor care alcătuiesc poporul lui Dumnezeu rămâne sterilă. Din acest motiv, am neglijat în mod deliberat câteva tehnici critice (de ex., structuralismul, critica redactării), care, deși fascinante pentru cercetător, se dovedesc prea puțin rodnice teologic, având, în ultimă instanță, o valoare omiletică neglijabilă, indiferent cât de mult i-ar indispune această judecată de valoare pe unii cercetători. Am încercat să mențin un echilibru just între tehnicile sincronice și cele diacronice (tehnicile referitoare la text în forma lui actuală, respectiv, cele care vizează istoria evoluțiilor care au dus la textul în forma lui prezentă), dar numai în măsura în care ele promet un beneficiu teologic de ordin practic. Scopul exegezei este predicarea și transmiterea învățăturii în biserică. Studenții de seminar și pastorii știu aceasta din instinct și așteaptă, pe bună dreptate, ca exegeza sau studiile biblice, în general, să-și dovedească relevanța.

Acest ghid introductiv pleacă de la premisa că foarte puțini studenți și pastori au acces la lucrări teologice în alte limbi decât engleza. La ce bun, atunci, să pretindem că au? Sugestiile bibliografice din capitolul 4 se limitează deci, pe cât posibil, la lucrările de limbă engleză.

O trăsătură aparte a acestei cărți o constituie capitolul 3, care prezintă demersul exegetic într-o formă abreviată, ținând cont de constrângerile temporale, special pentru pastori. Studenții de seminar învață, cel puțin în principiu, să elaboreze o lucrare exegetică semestrială, în urma a zeci de ore de cercetare și redactare. Dar nimeni nu-i învață cum să transfere această pricepere în predicarea săptămânală, unde au, probabil, la dispoziție doar patru sau cinci ore pentru exegeza prealabilă

predicii. O astfel de exegeză poate fi făcută în mod responsabil, chiar dacă nu și exhaustiv, în câteva ore. Pastorii ar trebui să dobândească însă mai întâi o perspectivă de ansamblu asupra ghidului din capitolul 1. Capitolul 3 reprezintă o condensare și o esențializare a aceluiași informații, cu un accent special asupra elementelor de interes omiletic.

Cei care aspiră să devină exegeți ai VT, dar nu știu ebraică, ar trebui totuși să poată face uz cu folos de informațiile care le sunt oferite aici – însă nu se poate nega că niște cunoștințe minime de ebraică sunt un avantaj prețios pentru studenți și pastori deopotrivă. Am făcut tot ce mi-a stat în putință, pentru a-i încuraja pe cei cu firave cunoștințe de ebraică să le folosească oricum. Materialele auxiliare prezentate în capitolul 4 pot să-i ajute mult mai mult să depășească dezavantajele, mai ales dacă este vorba de concordanțele electronice, care oferă, la o simplă apăsare de buton, o gamă întreagă de resurse ebraice-engleze, a căror găsire era altădată mult mai greoaie. Într-adevăr, pastorul care se folosește cu sârguință de limbile biblice în pregătirea predicilor, indiferent cât de ruginite se dovedesc la început cunoștințele sale, nu va putea să nu dobândească o bună stăpânire a limbii, în timp. Sper ca acest manual să fie, pentru mulți, o motivație de a păși pe acest drum.

Pentru a treia ediție, am adăugat câteva explicații noi, am adăugat, am șters sau am modificat sute de propoziții, am inclus zeci de titluri noi ale unor lucrări de referință, am actualizat listele bibliografice, deoarece multe lucrări au fost revizuite între timp, și am încercat să ofer și alte îmbunătățiri, pe tot parcursul lucrării. Prin urmare, această ediție a fost substanțial revizuită și extinsă. Le sunt profund recunoscător studenților mei, Wendy Wilcox Glidden și Filip Vukosavovic, pentru numeroasele sugestii, pe care le-am inclus în această nouă ediție. Este o bucurie să lucrez cu studenții care iubesc cărțile și învățătura și care vor ca și alții să le împărtășească încântarea.

Amplă răspândire a celor două ediții anterioare, inclusiv traducerea lor în diverse limbi, mi-a adus un profund sentiment de împlinire și constituie dovada setei permanente după o predicare și o învățătură întemeiate corect și încrezător pe Scriptură.

Structura analitică a cuprinsului

Introducere	23
<i>Capitolul I. Ghid pentru o exegeză completă</i>	
1. Textul	27
1.1. Confirmă limitele pasajului	27
1.2. Compară câteva versiuni	28
1.3. Reconstituie și adnotează textul	29
1.4. Aranjează fragmentele poetice în formă versificată	29
2. Traducerea	30
2.1. Efectuează o traducere provizorie a textului reconstituit	30
2.2. Verifică corespondența dintre text și traducere	30
2.3. Revizuiște traducerea, pe măsură ce lucrezi	31
2.4. Efectuează o traducere finisată	31
3. Contextul istoric	32
3.1. Studiază fundalul istoric	32
3.2. Studiază cadrul social	32
3.3. Studiază prim-planul istoric	33
3.4. Studiază așezarea geografică	33
3.5. Datează pasajul	33

4.	Contextul literar	34
4.1.	Analizează funcția literară	34
4.2.	Analizează amplasarea	35
4.3.	Analizează detaliile	35
4.4.	Analizează paternitatea pasajului	35
5.	Forma	36
5.1.	Identifică tipul literar general (genul sau specia)	36
5.2.	Identifică tipul literar specific (forma)	36
5.3.	Identifică subcategoriile	36
5.4.	Sugerează o situație de viață	37
5.5.	Analizează integritatea formei literare	38
5.6.	Recunoaște formele parțiale sau fragmentate	38
6.	Structura	39
6.1.	Alcătuiește schița pasajului	39
6.2.	Identifică tiparele structurale	40
6.3.	Organizează prezentarea structurii în ordinea descrescătoare a unităților de text	40
6.4.	Evaluează intenționalitatea tiparelor structurale minore	41
6.5.	Dacă pasajul este poetic, analizează-l ca atare	41
7.	Aspecte gramaticale	42
7.1.	Analizează chestiunile gramaticale semnificative	42
7.2.	Analizează ortografia și morfologia, pentru a afla data sau alte informații înrudite	43
8.	Aspecte lexicale	43
8.1.	Explică toate cuvintele și conceptele care nu sunt evidente	43
8.2.	Concentrează-te asupra celor mai importante concepte, cuvinte și expresii	44
8.3.	Alcătuiește „fișe de cuvinte“ pentru cele mai importante cuvinte sau expresii	44
8.4.	Identifică orice trăsături semantice speciale	45
9.	Contextul biblic	45
9.1.	Analizează modul în care este folosit pasajul în alte părți din Scriptură	45
9.2.	Analizează relația pasajului cu restul Scripturii	46

9.3. Analizează aportul pasajului la înțelegerea Scripturii	46
10. Teologia	46
10.1. Identifică locul pasajului în teologie	46
10.2. Identifică problemele specifice pe care le ridică sau le rezolvă pasajul	47
10.3. Analizează contribuția teologică a pasajului	47
11. Literatura secundară	48
11.1. Cercetează ce au spus alții despre pasaj	48
11.2. Compară și ajustează	49
11.3. Aplică informațiile aflate pe întreg cuprinsul lucrării	49
12. Aplicația	50
12.1. Enumeră problemele de viață	51
12.2. Clarifică natura aplicației (este informativă sau prescriptivă?)	52
12.3. Clarifică posibilele domenii de aplicație (credință sau acțiune)	52
12.4. Identifică destinatarii aplicației	52
12.5. Stabilește categoriile aplicației	53
12.6. Stabilește perspectiva temporală a aplicației	53
12.7. Fixează limitele aplicației	53

Capitolul II. Exegeza și textul original

1. Textul	58
1.1. Confirmarea limitelor pasajului	58
1.2. Compararea versiunilor	58
1.3. Reconstituirea și adnotarea textului	61
1.4. Aranjarea textului în formă versificată	64
2. Traducerea	64
2.1. O traducere care lămurește comportamentul unui profet: Iona 1:2	66
2.2. O traducere simplă, non-interpretativă: Prov. 22:6	67
3. Contextul istoric	68

3.1. Contextul clarifică o profecie: Osea 5:8–10	68
4. Contextul literar	70
4.1. Examinarea funcției literare: Cum se încadrează un capitol într-o carte: Plâng. 5	70
4.2. Examinarea amplasării	71
4.3. Analizarea detaliilor	71
4.4. Analizarea paternității	71
5. Forma	71
5.1. Forma literară – o cheie pentru înțelegerea funcției: Iona 2:3–10 [rom. 2–9]	72
6. Structura	73
6.1. Analizarea structurii și a unității: Amos 5:1–17	74
7. Aspecte gramaticale	75
7.1. Identificarea ambiguităților gramaticale: Jud. 19:25	76
7.2. Identificarea specificității gramaticale: Osea 1:2	77
7.3. Analizarea aspectelor de ortografie și morfologie	78
8. Aspecte lexicale	80
8.1. Valoarea analizării cuvintelor-cheie: 2 Cron. 13	81
9. Contextul biblic	83
9.1. Sesizarea contextului lărgit: Ier. 31:31–34	83
10. Teologie	86
10.1. O perspectivă specială asupra doctrinei despre Dumnezeu: Osea 6:1–3	86
11. Literatura secundară	87
12. Aplicația	88
12.1. Crâmpoșe dintr-o viață dreaptă: Iov 31	89

Capitolul III. Scurt ghid pentru exegeza prealabilă prediciei

Comentariu	92
1. Textul și traducerea	93

1.1.	Citește pasajul de mai multe ori	93
1.2.	Identifică probleme textuale importante	94
1.3.	Efectuează propria ta traducere	94
1.4.	Alcătuiește o listă a variantelor	95
1.5.	Începe să faci o listă a elementelor utilizabile în predică	96
2.	Contextul literar-istoric	97
2.1.	Examinează contextul anterior al pasajului	97
2.2.	Describe cadrul literar-istoric	98
2.3.	Examinează contextul ulterior al pasajului	100
3.	Forma și structura	101
3.1.	Identifică genul/specia și forma literară	101
3.2.	Studiază situațiile de viață ale formelor literare, după caz	101
3.3.	Identifică eventualele tipare structurale	102
3.4.	Izolează trăsăturile unice și evaluează semnificația lor	102
4.	Aspecte gramaticale și lexicale	103
4.1.	Identifică aspectele gramaticale neobișnuite, ambigue sau interesante în alte privințe	103
4.2.	Alcătuiește o listă a termenilor-cheie	104
4.3.	Ajustează lungimea listei la dimensiuni ușor de gestionat	104
4.4.	Alcătuiește fișe de studiu semantic (conceptual) pentru cel puțin un cuvânt sau termen	105
5.	Contextul biblic și teologic	105
5.1.	Analizează modul în care este folosit pasajul în alte părți din Scriptură	105
5.2.	Analizează relația pasajului cu restul Scripturii	106
5.3.	Analizează rolul pasajului în teologie	106
6.	Aplicația	106
6.1.	Enumeră aspectele de viață din pasaj	106
6.2.	Clarifică natura și domeniul aplicației	106
6.3.	Identifică destinatarii și categoriile de aplicații	107
6.4.	Stabilește perspectiva temporală și limitele aplicației	107

7.	De la exegeză la predică	108
7.1.	Folosește lista cu elemente utilizabile în predică	108
7.2.	Nu folosi schița exegezei ca schiță de predică	109
7.3.	Deosebește ce este speculativ de ceea ce este cert	109
7.4.	Deosebește ce este central de ceea ce este periferic	109
7.5.	Folosește cu circumspecție comentariile omiletice	110
7.6.	Amintește-ți că aplicațiile constituie preocuparea supremă a unei predici	110

Capitolul IV. Resurse și instrumente necesare în exegeză

1.	Critica textuală	113
1.1.	Nevoia de critică textuală	113
1.2.	Explicații	115
1.3.	Versiuni ale textului	118
1.4.	Ediții critice	120
1.5.	Notele de subsol și alte indicii din <i>BHS</i> și <i>BH3</i>	124
1.6.	Proiectul Bibliei realizat de Hebrew University și Biblia Hebraica Quinta	125
1.7.	Masora	127
1.8.	Alți indicatori masoretici	127
2.	Traducerea	128
2.1.	Teoria traducerii	128
2.2.	Instrumente necesare în traducere	129
3.	Istorie	132
3.1.	Cronologie generală	132
3.2.	Istoria Israelului antic	132
3.3.	Cultura israelită și cea a Orientului Apropiat în Antichitate	134
3.4.	Alte zone ale Orientului Apropiat în Antichitate	135
3.5.	Arheologie	138
3.6.	Lucrări de geografie și atlase	140
3.7.	Critica istorică	141
3.8.	Critica tradiției	143

4.	Analiza literară	143
4.1.	Literatura paralelă	143
4.2.	Critica genului	145
4.3.	Critica redactării	146
4.4.	Critica literară	147
4.5.	Critica surselor	148
4.6.	Datarea	148
5.	Forma literară	149
5.1.	Critica formei	149
5.2.	Relația dintre formă și structură	151
6.	Structura	152
6.1.	Definiții	152
6.2.	Critica retorică	154
6.3.	Critica formulei	155
6.4.	Analiza poeziei (poetică)	156
7.	Gramatică	157
7.1.	Gramatici de referință	157
7.2.	Alte resurse tehnice	160
8.	Analiza lexicală	161
8.1.	Lexicoane	161
8.2.	Concordanțe	165
8.3.	Studii semantice	168
8.4.	Dicționare teologice	170
8.5.	Inscripții	171
9.	Contextul biblic	172
9.1.	Listele cu referințe biblice în lanț	172
9.2.	Concordanțe tematice	172
9.3.	Comentarii biblice și contextul biblic	173
9.4.	Scrierile apocrife și pseudoepigrafe	174
9.5.	Vechiul Testament reprezentat în Noul Testament	175
10.	Teologie	176
10.1.	Lucrări de teologie a Vechiului Testament	176
10.2.	Lucrări de teologie creștină	178

11. Literatura secundară	179
11.1. Surse bibliografice speciale	179
11.2. Periodice	181
11.3. Introduceri în Vechiul Testament	182
11.4. Comentarii	183
11.5. Dicționare și enciclopedii biblice	184
11.6. Alte resurse	186
11.7. Biblii electronice	188
12. Aplicații	189
12.1. Hermeneutică	189
12.2. Recomandări și interdicții în domeniul aplicațiilor	192
Glosar de termeni exegetici pentru VT	195
Cele mai frecvente erori hermeneutice	201
Indice de autori	205
Indice de referințe biblice	211

Introducere

Exegeza constituie studiul amănunțit, analitic al unui pasaj biblic, cu scopul de a ajunge la o interpretare utilă a pasajului. Exegeza este un demers teologic, nu unul mistic. Deși rezultatele pot să difere ca aspect (pentru că și pasajele biblice diferă între ele foarte mult), există câteva reguli și standarde de bază pentru efectuarea ei.

Pentru a face exegeza VT în mod corect, trebuie să te pricepi câte puțin la toate. Vei interacționa cu multe domenii: studiul funcțiilor și al sensurilor cuvintelor (lingvistică); analiza literară și a discursului (filologie); teologie; istorie; transmiterea scrierilor biblice (critică textuală); stilistică, gramatică și analiza vocabularului; și domeniul vag definit, dar inevitabil important, al sociologiei. Capacitatea intuitivă nativă este de mare ajutor, dar nu poate ține locul muncii sârguincioase în activitatea de cercetare. Exegeza ca proces se poate dovedi extrem de anostă. Rezultatele ei, din fericire, sunt adesea captivante. Dincolo de caracterul lor captivant, ele ar trebui să aibă întotdeauna o importanță practică autentică pentru credincios, altminteri, exegeza nu-și mai atinge scopul. Deși această carte este un manual introductiv și nu face o analiză exhaustivă a presupuzițiilor sau a tehnicilor exegetice, el ar trebui să te ajute, dacă motivul pentru care înveți să faci exegeză este acela de a aplica foloasele ei în predicarea și învățătura creștină.

Un exeget trebuie să folosească numeroase cărți și surse. Dintre acestea, patru tipuri sunt deosebit de valoroase, pentru informațiile

metodologice și bibliografice pe care le oferă în privința exegezei. Ar trebui să achiziționezi toate cele patru tipuri de lucrări, pentru care menționăm câte un titlu reprezentativ, după cum urmează:

Raymond Dillard și Tremper Longman, *An Introduction to the Old Testament*, Zondervan Publishing House, 1994.

sau

J. Alberto Soggin, *Introduction to the Old Testament*, ed. rev., Westminster John Knox Press, 1999.

Ambele introduceri conțin explicații lucide și concrete privitoare la tipurile literare și la diviziunile VT, abordări erudite, prezentări ale fiecărei cărți, din perspectiva conținutului și a criticii, a canonului și a textului. În plus, vei beneficia mult de pe urma indicațiilor bibliografice ale oricăreia dintre cele două lucrări.

Frederick W. Danker, *Multipurpose Tools for Bible Study*, ed. rev., Fortress Press, 1993.

Danker oferă informații cu privire la context, definiții și explicații pentru diverse cărți, metode, surse și stiluri folosite în exegeza biblică. Lucrarea lui constituie sursa standard pentru informații de acest gen.

Richard N. Soulen, *Handbook of Biblical Criticism*, ed. rev. și adăug., John Knox Press, 1985.

Lucrarea lui Soulen este o colecție de definiții. Practic, orice termeni sau tehnici exegetice pe care le vei întâlni sunt explicate detaliat de autor.

Joseph A. Fitzmyer, *An Introductory Bibliography for the Study of Scripture*, ed. a 3-a, Loyola Press, 1990.

Lucrarea (relativ recentă) lui Fitzmyer este una dintre cele mai bune liste bibliografice adnotate și cuprinde lexicoane, texte, gramatici, concordanțe și alte instrumente folosite de exegeți.

Cu aceste patru tipuri de cărți la îndemână, te vei familiariza cu problemele exegetice, vei ști ce resurse ai la dispoziție și unde să le găsești.

Pe lângă aceste patru tipuri de cărți, ar trebui să ai în bibliotecă un exemplar din VT în ebraică, o concordanță ebraică, un lexicon ebraic, o gramatică ebraică, o istorie cuprinzătoare a Israelului, un

dicționar biblic și o serie de comentarii „critice“ (dacă este posibil). Lucrările propriu-zise din fiecare categorie sunt prezentate în capitolul 4. Concordanța, lucrarea de istorie, dicționarul și seria de comentarii sunt esențiale și dacă nu știi ebraică. Fără instrumentele adecvate, o exegeză nu poate ajunge prea departe. Desigur, cu cât ai mai multe astfel de instrumente computerizate, cu atât exegeza ta va avansa mai rapid.

Nu uita, atunci când folosești ghidul de față, că nu toți pașii se aplică în mod egal tuturor pasajelor din VT. De exemplu, în cazul unor pasaje, va trebui să acorzi o atenție suplimentară chestiunilor istorice, trecând în plan secundar chestiunile privind forma literară sau vocabularul; în alte cazuri, situația e tocmai invers. Nu există nicio modalitate de a stabili aceasta dinainte, în mod automat. Pe măsură ce te familiarizezi cu un pasaj, îți va deveni clar cât de multă atenție trebuie să acorzi fiecărui pas și subpunctelor aferente.

Acest manual este împărțit în patru secțiuni. Capitolul 1 conține un format flexibil, care poate fi urmat atât pentru lucrările de semestru, cât și pentru alte proiecte exegetice științifice. Capitolul 2 oferă ilustrații pentru pașii necesari în realizarea unei exegeze complete. Capitolul 3 conține o versiune simplă, condensată a formatului mai lung și vizează, în special, pregătirea predicilor. Capitolul 4 prezintă diverse instrumente și resurse exegetice, mai ales bibliografice, și modul în care trebuie folosite.

I

Ghid pentru o exegeză completă

Schița demersului exegetic prezentat mai jos este însoțită de un mare număr de comentarii și întrebări, care au menirea de a te ajuta să nu lași niciun ungher nescotocit, dacă dorești să realizezi o exegeză completă. Este important să remarci că aceste comentarii și întrebări au, în principiu, valoare de sugestie și nu trebuie urmate slugarnic. Este drept, unele întrebări se suprapun și ar putea părea redundante. Unele s-ar putea să pară irelevante pentru scopurile pe care ți le-ai propus sau pentru proporțiile exegezei pe care ți-o propui pentru un pasaj anume. De aceea, fii selectiv și ignoră tot ce nu se aplică pasajului sau demersului propriu, punând accent pe ceea ce își găsește ușor aplicabilitatea.

Pastorii și cei care vor lucra urmând ghidul pentru exegeza prealabilă prediciei, din capitolul 3, ar trebui mai întâi să se familiarizeze cu conținutul acestui capitol, deoarece el constituie baza pentru condensarea din capitolul 3.

1. Textul

1.1. Confirmă limitele pasajului

Asigură-te că pasajul pe care l-ai ales pentru exegeză este o unitate de sine stătătoare (numită, uneori, și pericopă). Evită divizarea unei

poezii în mijlocul unei strofe sau a unei narațiuni în mijlocul unui paragraf – decât dacă aceasta este tema pe care ai primit-o sau dacă explici clar cititorului de ce ai ales să faci exegeza unei *secțiuni* dintr-un pasaj întreg. Aici, principalul instrument este propria judecată. Are pasajul un început și un sfârșit ușor de recunoscut? Conținutul se caracterizează prin coeziune și înțeles unitar? Verifică opțiunea personală cu ajutorul textului ebraic și al unor traduceri moderne. Nu te bizui prea mult pe împărțirea în capitole și versete. Ele nu fac parte din original și adesea se dovedesc înșelătoare.

NOTĂ: S-ar putea să ți se pară greu să începi cu analiza textuală a pasajului, dacă nu ai cunoștințe adecvate de limbă ebraică. În acest caz, pregătește mai întâi o traducere brută, oricât de stângace, a pasajului din ebraică. Nu pierde inutil timpul în acest punct. Folosește o traducere modernă de calitate ca reper sau un interliniar, dacă ai nevoie (vezi 4.2.2.). De îndată ce ți-ai făcut o idee despre ce înseamnă cuvintele ebraice, poți să reiei analiza textuală cu folos.

1.2. *Compară câteva versiuni*

Din câte traduceri poți consulta dintre versiunile în greacă, siriacă, aramaică, latină sau cea de la Qumran, izolează orice cuvinte sau expresii care nu par să corespundă textului ebraic studiat. Deoarece pentru aceste versiuni în limbi vechi există traduceri în limba engleză (vezi 4.2.2.), poți să le folosești ca bază de pornire, chiar dacă nu cunoști limbile respective.

Folosește aparatul critic din *BHS* (sau aparatele din mai vechea *BH3*, în cazul în care o folosești pe aceasta), chiar dacă nu este întotdeauna complet și ar putea fi greu de descifrat, dat fiind că abrevierile sunt în limba latină (pentru descifrarea lor, ghidurile prezentate în secțiunea 4.1.5. sunt foarte utile). Examinează diferențele (numite variante). Încearcă să stabilești, în măsura în care este posibil, dacă una dintre variante se potrivește mai bine pasajului (adică, e mai aproape de original) decât cuvintele corespunzătoare din textul ebraic. În acest scop, trebuie să retraduci varianta în ebraică (de regulă, din limba română sau din limba engleză) și apoi să stabilești dacă se potrivește mai bine în context. Adesea, vei vedea foarte clar cum o variantă este rezultatul unei coruperi a textului ebraic (o greșală de copiere, care s-a păstrat în copiile subsecvente). Stabilește aceste lucruri cât poți mai bine, recurgând

la comentarii critice și la alte resurse (vezi 4.1.). Adeseori, mai ales dacă e vorba de poezie, coruperea se va dovedi insolubilă: exprimarea nu prea are sens în ebraică în forma în care se află, dar nu poți să propui o alternativă convingătoare. În astfel de cazuri, lasă textul așa cum este. Misiunea ta este să reconstruiești textul *atât cât este posibil*, așa cum a fost inspirat de Dumnezeu la origine, nu să-l rescree.

1.3. *Reconstituie și adnotează textul*

Așterne în scris pentru cititor cea mai bună ipoteză cu privire la textul ebraic original. Scrie integral textul original reconstituit și tipărește-l. Dacă reconstituirea ta elimină cuvinte sau litere din textul primit, marchează omisiunea cu ajutorul parantezelor pătrate: [ ]. Dacă inserezi sau înlocuiești cuvinte sau litere, pune noile elemente între paranteze de tipul < >. Marchează astfel de locuri cu un indice superior, o literă sau o cifră (literele sunt mai potrivite, deoarece nu pot fi confundate cu numerele care marchează versetele) și explică apoi clar, pe scurt, în note de subsol, motivele care au determinat schimbările adoptate. Ar fi de dorit să inserezi note de subsol și pentru cuvintele pe care nu le-ai schimbat, dar despre care alții ar putea crede că ar trebui să fie modificate. Cititorul trebuie să primească explicații pentru toate deciziile semnificative, pro sau contra schimbărilor din text, nu doar pentru cele care produc efectiv schimbări.

În mod obișnuit, acest text reconstituit ar trebui să constituie punctul de plecare al eseului exegetic, fiind precedat de prefață (după caz), cuprins (dacă există) și introducere. Problemele textuale sunt rareori atât de mari sau de frecvente, încât să afecteze înțelesul pasajului. Rarele revizuirii textuale propuse (ale TM), care influențează substanțial sensul pasajului, vor necesita, probabil, o digresiune majoră în acest punct al eseului.

1.4. *Aranjează fragmentele poetice în formă versificată*

În majoritatea cazurilor, poți avea încredere în *BHS* (sau *BH3*) pentru identificarea corectă a pasajelor poetice și pentru aranjarea în versuri, potrivit abilității editorului *BHS* de a surprinde paralelismul și ritmul (metrul). Procesul de aranjare, ca și aranjarea însăși poartă numele de stihometrie.